

Έλενα Ακρίτα

Μαμά, κοίτα,
χωρίς χέρια

*Τα πρώτα εξήντα χρόνια είναι δύσκολα.
Μετά συνηθίζεις.*

ΤΕΙΧΗ [1896, 1897]

*Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ
μεγάλα κι υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.
Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ.
Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει αυτή
η τύχη·*

*διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχον.
Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.
Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.
Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμον έξω.*

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

(Από τα Ποιήματα 1897-1933, Ίκαρος 1984)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η κατάθλιψη, ο εθισμός, το ταξίδι προς το φως	13
Το μαγικό αδράχτι του ύπνου.....	22
Υπερκόπωση ήταν σίγουρα.....	29
Πασαρέλα	39
Τα πολύ πριν.....	49
Ο κήπος της Εδέμ.....	65
Άλλος παιδί δεν έκανε, μόνο η Μαριώ τον Γιάννη.....	71
Τα καλά ρεστοράν και η κοινωνική σημασία του φαγητού	77
Ο μπαμπάς	84
Αχ, κυρία υπουργού μου.....	91
Μανάρα μ', να σε γ.....	101
Η γυναίκα μου δεν με καταλαβαίνει	108
Ο πρώτος γάμος	116
Στο θέατρο.....	127
Καλημέρα, θλίψη.....	129
Το παιδί μου	133
Το σεξ και το μοναχικό κορίτσι	145
Μια δόλια μάνα	152

Τα φτερά του Έρωτα.....	160
MILLENNIUM	167
Ο πιο αδύναμος κρίκος	172
Βέρα στο δεξί	180
Κρίση ηλικίας.....	188
Κωνσταντίνος Γιαβάσογλου (1960-2010)	207
Πάτος.....	215
Αυτό το τσιγάρο που καίει είναι το τελευταίο.....	222
Όπου γάμος και χαρά	229
Την Έλενα Ακρίτα ντύνει η ντουλάπα της	236
Ο ηλικιακός ρατσισμός δεν είναι για σένα.....	239
Φως, περισσότερο φως.....	248
Η Γιαννούλα η Κουλουρού.....	264
Εφτά τραγούδια θα σου πω.....	269
Κόβιντ και υποτροπούλες	272
Ο θαυμαστός, καινούριος κόσμος	277
Σήμερα	284

Η κατάθλιψη, ο εθισμός, το ταξίδι προς το φως

ΕΜΕΙΣ ΤΑ ΥΠΝΩΤΙΚΑ χάπια τα καταπίναμε σαν στραγάλια. Ιδέα δεν είχαμε τότε για εθισμούς, για παρενέργειες, για την εξάρτηση που θα αποκτούσαμε με τον καιρό σε ένα φάρμακο που ναι μεν αντιμετώπιζε αποτελεσματικά την αϋπνία, όμως σε παραφύλαγε στη γωνία για να σου προκαλέσει εθισμό. Στα φαρμακεία χωρίς συνταγή τα αγοράζαμε, να φανταστείς. Στα παλιά τα φαρμακεία της δεκαετίας του '80, στου κυρίου Μάριου συγκεκριμένα, στη Φιλοθέη, που του είχαμε τυφλή εμπιστοσύνη, «σαν γιατρός ένα πράγμα» έλεγαν οι γείτονες, και μόνο εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς που δεν σου έκανε.

Ο κύριος Μάριος είχε μεγάλο φαρμακείο και σε μια γωνιά είχε βάλει δυο τραπεζάκια καφενείου για τους συνταξιούχους που έρχονταν να περάσουν εκεί τις

ώρες της μοναξιάς τους. Χαράς ευαγγέλια έκαναν τα γεροντάκια όταν έμπαινε μέσα πελάτης και συζητούσαν μαζί του φάρμακα, δοσολογίες και θεραπείες. Ήξεραν, τα πάντα ήξεραν. Για το ζάχαρο, για την ουρία, για τον θυρεοειδή, τον αιματοκρίτη, τα πάντα όλα. Ποιος γιατρός είναι καλός, ποιος κακός, ποιος έπαιρνε φακελάκια, ποιος είχε γιο που «του βγήκε αδελφή του καημένου, κρίμα τόσο χρυσός άνθρωπος».

Λατρεμένη φράση όταν ξεκινούσε το φλερτ ανάμεσα στον συνταξιούχο και στη χήρα: «Κι αν επιτρέπεται, πόσο πήγε η ουρία σας, κυρία Καλλιόπη;»

Έμπαινες, που λες, στο φαρμακείο του κι αγόραζες τα χαπάκια σου χωρίς συνταγές ούτε ερωτήσεις ούτε τίποτα.

«Κύριε Μάριε, ασπρίνες, ένα κουτί ΑΛΓΚΟΝ ΧΡΩΠΕΙ, τσίχλες, οδοντόβουρτσα και χαρτομάντιλα».

Και υπνωτικά.

Τόσο απλά.

Τίποτα δεν προμήνυε τον εθισμό. Τίποτα απολύτως.

Για εμάς τους αφελείς κι ανέμελους χρήστες, θα περνούσαν χρόνια μέχρι να συνειδητοποιήσουμε πόσο επικίνδυνη ήταν αυτή η εξαρτησιογόνος ουσία και σε ποια σκοτεινά μονοπάτια θα μας οδηγούσε.

Στην αρχή, όπως όλοι οι εθισμοί, έτσι κι αυτός βάζει τα γιορτινά του και σε καλωσορίζει στον κόσμο του με ανοιχτές αγκάλες. Όλα είναι ωραία, επιτέλους κοιμάσαι, επιτέλους ξεκουράζεσαι, επιτέλους βρίσκεις τη

δύναμη να αντιμετωπίσεις την καινούρια μέρα με δυναμισμό και καλή διάθεση.

Πού ήταν κρυμμένο αυτό το μικρό πράσινο χαπάκι τόσα χρόνια αϋπνίας; Τόσες νύχτες που έβλεπες τις σκιές στο ταβάνι, τόσες νύχτες που στριφογυρίζες και ιδρώνες και σηκώνόσουν και ξάπλωνες ξανά, κι αναστέναζες και φοβόσουν και περνούσαν οι ώρες, κι έμπαινε το χάραμα από τις γρίλιες κι εσύ έπρεπε να σηκωθείς, έπρεπε να πας στη δουλειά, έπρεπε να συρθείς πτώμα στα πατώματα μέχρι να φτάσεις το χερούλι της εξώπορτας.

Κακούντο ήμουν από τόσο δα παιδάκι. Εκείνη η υποχρεωτική στην εποχή μας μεσημεριανή σιέστα ήταν ένα μαρτύριο για μένα από την πρώτη στιγμή ως την τελευταία.

Θυμάμαι έξι χρόνων με είχαν στείλει οι δικοί μου στην κατασκήνωση της ΕΣΗΕΑ για παιδιά δημοσιογράφων. Τα μεσημέρια, που λες, μας έβαζαν να ξαπλώσουμε στα ράντζα για δύο ολόκληρες ώρες. Δύο ώρες ήταν δύο αιώνες για ένα παιδάκι που δεν μπορούσε να κοιμηθεί, ενώ γύρω του τα υπόλοιπα κατασκηνωτάκια είχαν εναγκαλιστεί τον σαγηνευτικό Μορφέα.

Εκείνη τη μέρα δεν θα την ξεχάσω όσο ζω. Και δεν θα με ξεχάσει όσο ζει κι εκείνη. Γιατί η εμπειρία που βίωσα καταγράφηκε στο υποσυνείδητό μου ως σήμερα. Οι αρχηγοί της κατασκήνωσης έκαναν επιθεώρηση στις σκηνές για να ελέγξουν ότι όλα είναι οκεί.

Η ομαδάρχισσα –τι ομαδάρχισσα δηλαδή, κάτι σκατόπαιδα στην προεφηβεία τους έβαζαν να μας κάνουν κουμάντο– άκουσε τα βήματά τους και σφύριξε σαν το φιδάκι.

«Όποιος είναι ξύπνιος να κλείσει τα μάτια του και να κάνει ότι κοιμάται».

Τα έκλεισα κι εγώ το κακόμοιρο, τα διπλοσφάλισα σφιχτά σφιχτά κι έκατσα ακίνητη, ζήτημα, λέμε, αν ανέπνεα καν.

Έλα όμως που τα παιδικά ματάκια σε προδίδουν και σε ξεμπροστιάζουν. Μια σκύλα αρχηγάρα της κατασκήνωσης και καλά με πλησίασε, με έδειξε με το βρομοδάχτυλό της και ξεφώνισε, μπας και δεν την ακούσει όλη η κατασκήνωση.

«ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΚΟΙΜΑΤΑΙ».

Με μίσος το είπε, χολή έσταζε το στόμα της άνευ λόγου και αιτίας. Ένα παιδάκι δεν κοιμάται. Και;

Και;

Και τι έγινε δηλαδή;

Έλεσε ο κόσμος να μας πλακώσει; Καταστράφηκε το σύμπαν – τι; Αλλά τι ακριβώς;

Η ανήλικη Κρουέλα ντε Βιλ το επανέλαβε σε περίπωση που δεν την άκουσαν τα γύρω χωριά.

«ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΚΟΙΜΑΤΑΙ! ΤΡΕΜΟΥΝ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ!»

Εύπνησαν τα άλλα παιδάκια, τινάχτηκαν στα ράντζα τους για να δουν αυτό το αποτρόπαιο θέαμα. Αυτή την εξάχρονη κακούργα, που με την

ανατρεπτική της ενέργεια διατάρασσε τη γαλήνη της καθεστηκυίας τάξης σε μια βίντατζ κατασκήνωση του σωτήριου έτους 1961. Κούρνιασα στη γωνιά μου έντρομη για τις συνέπειες, οι οποίες δεν άργησαν να έρθουν.

Το σκατόπαιδο που είχαν βάλει για ομαδάρχισσα με έπιασε από το αφτί, με έσυρε με το νυχτικάκι στο προαύλιο κι εκεί, με μάρτυρες κι άλλα αγουροξυπνημένα παιδιά, μου τράβηξε δυο χαστούκια ξεγυρισμένα. Δυνατά χαστούκια, εκδικητικά, αποφασισμένα θαρρείς να βρουν τον στόχο τους, να πονέσουν, να εξευτελίσουν. Έτσι, χωρίς λόγο. Μόνο γιατί γεννήθηκαν σκατόψυχα. Ή ίσως επειδή ο καλός Θεούλης από εκεί ψηλά, μόλις γεννήθηκαν και τα είδε τι τσογλάνια είναι, ούτε που να τα φτύσει.

Έτσι γεννιούνται μερικοί άνθρωποι, έτσι, με συγκαμένα μυαλά και καρδιές παγοκύστες. Έτσι και χειρότερα.

Ήταν ένα σουρεάλ σκηνικό που θα το ζήλευε και ο Ιονέσκο. Ένα παιδί τιμωρείται επειδή δεν μπορεί να κοιμηθεί και για τον λόγο αυτό στοχοποιείται σε όλη την κοινότητα. Ξαφνικά γίνεσαι φταίχτης, παρίας, δακτυλοδεικτούμενος, μόνο και μόνο επειδή τι; Επειδή δεν κοιμήθηκες το μεσημέρι. Όλοι συμμετέχουν στην ομαδική υστερία, όλοι συναινούν στη γενική παράκρουση και ένας άνθρωπος –ένας, ρε πούστη μου, ΕΝΑΣ– δεν βρίσκεται να πει «όπα, τι έγινε εδώ,

μάγκες, ποιο ακριβώς είναι το κακούργημα που διέπραξε το εξάχρονο; Τι δεν έκανε; Δεν κοιμήθηκε; Σοβαρά τώρα; Σοβαρά; Βρε, δεν πά' να μου γαμηθείτε όλοι, ξέρω γω».

Λίγα –ελάχιστα– παιδάκια πήραν το μέρος μου, αλλά τι να σου κάνουν κι αυτά τα καημενούλια που φοβούνταν να μιλήσουν; Θυμάμαι ένα συνομήλικό μου κορίτσι που με πλησίασε και μου έδωσε το απογευματινό κολατσιό της. Δυο μπισκότα Παπαδοπούλου που ανάμεσά τους ζούλαγες ένα λουκουμάκι και το έκανες σάντουιτς – μια γευστική πανδαισία. Μου το έδωσε κρυφά κι έφυγε μην τη δουν και τη μαλώσουν. *Ούτε το όνομά σου δεν θυμάμαι, αγάπη μου, ούτε ξέρω τι απέγινες να σε βρω, να σου πω ένα ευχαριστώ μετά από τόσα χρόνια...*

Μέχρι να έρθει η Κυριακή και να με επισκεφτούν οι γονείς μου, δεν ξέρω πώς άντεξα το μπούλινγκ, την κοροϊδία και την απονιά που ακολούθησαν τον ξυλοδαρμό μου. Πέντε μέρες βαστούσα τα δάκρυα πεισματικά μέσα στα προδοτικά μου ματάκια και δεν τα άφηνα να κυλήσουν για να λυτρωθώ.

Μόλις είδα τον μπαμπά και τη μαμά μου να με πλησιάζουν χίμηξα στην αγκαλιά τους, άνοιξαν οι κρουνοί, ξεχύθηκαν οι λυγμοί και τα αναφιλητά που η παιδική μου καρδιά κρατούσε φυλακισμένα.

Τρόμαξαν οι άνθρωποι, σάσπισαν, δεν ήξεραν πού να αφήσουν τις σακούλες με τα καλούδια, πολλά

καλούδια – «να κεράσεις όλα τα παιδιά» μου έλεγαν κι ας ήταν από το υστέρημά τους. Με λέξεις σκόρπιες, με συλλαβές κατακερματισμένες από την αγωνία προσπαθούσαν να καταλάβουν τι στην ευχή έγινε, τι τους έλεγα, τι μου έκαναν, γιατί είχαν αφήσει στην κατασκήνωση ένα κοριτσάκι ολόδροσο με κοκαλάκια πασχαλίτσες στις μπούκλες κι έβλεπαν τώρα μπροστά τους ένα κουρέλι που είχε γίνει σφουγγαρόπανο από τα δάκρυα κι έσταζε η ψυχούλα του παντού πάνω στα κυριακάτικα τους ρούχα.

Ποιος είδε τον Θεό και δεν τον εφοβήθη. Η στεντόρεια φωνή του πατέρα μου έσκισε τους ανέμους της παραθαλάσσιας κατασκήνωσης σαν τα αστραπόβροντα του Δία όταν ξεσπούσε τη θεϊκή οργή του πάνω στους κοινούς θνητούς. Εν ολίγοις, τους πήρε ο διάλογος, τους πήρε και τους σήκωσε όλους αυτούς που άπλωσαν χέρι –όχι στο κοριτσάκι του, όχι μόνο στο κοριτσάκι του– σε οποιοδήποτε παιδί.

Βλέπεις, μεγάλωσα σε εποχές που οι γονικές σφαλίεςρες έπεφταν σαν το χαλάζι στα άγουρα μαγουλάκια, ήταν η κανονικότητα αυτή, η καθημερινότητα. Ο γονιός, ο θείος, ο δάσκαλος με τη βίτσα, ο γέρος στο καφενείο, ο γείτονας που τον ξύπνησαν οι φωνές των παιχνιδιών μας, οι πάντες είχαν δικαίωμα να μας πλακώσουν στις γρήγορες και κανέννας δεν τους έλεγε τίποτα.

Μόνο οι δικοί μου δεν με έδερναν. Ποτέ. Ο πατέρας

μου ειδικά μισούσε τη βία και με έμαθε να τη μισώ κι εγώ. Για λίγα πράγματα είμαι περήφανη για τον εαυτό μου. Ένα από αυτά είναι ότι ποτέ δεν έχω δώσει ούτε ένα χαστούκι. Ποτέ δεν άπλωσα χέρι στον συνάνθρωπό μου, ποτέ δεν βασάνισα ζώο, ποτέ δεν βιαιοπραγήσα, ποτέ όμως, ποτέ. Τον γιο μου τον άγγιζα μόνο για αγκαλιές και χάρδια και φιλιά, και τώρα που μεγάλωσε άντε και κανένα σφιχτό αγκαζέ μη γλιστρήσω στα σφουγγαρισμένα, μεγάλη γυναίκα.

Κι όσο ο πατέρας μου απειλούσε θεούς και δαίμονες, η μάνα μου, η μανούλα μου, με κρατούσε σφιχτά στην αγκαλιά της και μου σκούπιζε με φιλιά τα δάκρυα.

«Φεύγουμε με το παιδί ΤΩΡΑ», είπε στον μπαμπά και όλοι εν χορώ γυρίσαμε την πλάτη μας στον τόπο μαρτυρίου, την πρώτη μου κατασκήνωση που βρήκε τέλος άδοξο μια ολόλαμπρη Κυριακή του Αυγούστου γεμάτη χρώματα, θαλάσσιες μυρωδιές, μπισκότα με λουκούμι, κι ένα οργισμένο χαστούκι, που άφησε την πορφύρα του στο μάγουλο ενός μικρού κοριτσιού με πασχαλίτσες στα μαλλιά.

Να τα μαθαίνετε αυτά εσείς οι νεότεροι. Να τα μαθαίνετε και να μη μας αφήνετε να σας παραμυθιάζουμε με fake αναμνήσεις και μούφες γλυκανάλατες, «αχ τι ωραία που ήταν τάχα μ' η ζωή τότε. Τότε που παίζαμε στις αλάνες, τότε που υπήρχε γειτονιά, τότε το κέρατό μου το τράγιο». Βία υπήρχε στα εξωραϊσμένα

από τη μνήμη χρόνια, βία, κακοποίηση, περιθωριοποίηση και σκληρότητα.

Λίγοι ήταν οι καλοί.

Οι υπόλοιποι σκατά στα μούτρα τους.

Πάμε πίσω στα υπνωτικά χάπια.

Το μαγικό αδράχτι του ύπνου

ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΠΟΥ ΚΙΝΟΥΜΟΥΝ ΚΑΠΟΥ ΕΚΕΙ ΣΤΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1980-90, ΜΕΤΑΞΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΔΗΛΑΔΗ, ΤΑ ΥΠΝΩΤΙΚΑ ΕΔΙΝΑΝ ΚΙ ΕΠΑΙΡΝΑΝ. ΝΟΜΙΜΟΤΑΤΑ. ΚΑΝΕΙΣ ΜΑΣ ΔΕΝ ΦΑΝΤΑΖΟΤΑΝ ΤΟΤΕ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΖΟΥΣΑΜΕ ΕΥΤΥΧΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΓΝΟΙΑ ΜΑΣ. ΤΑ ΠΑΙΡΝΑΜΕ ΚΑΙ ΚΟΙΜΟΜΑΣΤΑΝ – ΤΙ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟ.

Η Αλίκη Βουγιουκλάκη και ο Φρέντν Γερμανός ήταν δυο φίλοι που υπέφεραν ακριβώς όπως εγώ. Το μαρτύριο της αϋπνίας ακολούθησε σε όλη τη ζωή τους δυο άτομα ταλαντούχα, δραστήρια, που τις μέρες δημιουργούσαν υπέροχα πράγματα και τις νύχτες ξιφουλκούσαν με την αγρύπνια. Η Αλίκη μιλούσε ώρες στο τηλέφωνο μέχρι να την πάρει ο ύπνος κι ο Φρέντν κοιμόταν χαράματα. Συχνά, όταν ξεμέναμε, παίρναμε χάπια ο ένας από τον άλλον για να βγάλουμε τη νύχτα. Είπαμε. Νομιμότατο.

Αργότερα ζόρισαν τα πράγματα και δεν ίσχυε πλέον το μπάτε σκύλοι αλέστε στην αγορά του υπνωτικού. Άρχισε να γίνεται λόγος για συνταγογράφηση, αν και ακόμα κάποιοι φαρμακοποιοί που μας γνώριζαν έκαναν τα στραβά μάτια και μας έδιναν κουτιά από την πίσω πόρτα. Αυτό ήταν το κακό όταν ήσουν επώνυμος, καλοπροαίρετοι άνθρωποι διευκόλυναν τον εθισμό σου επειδή σε έβλεπαν στην τηλεόραση, επειδή σε διάβαζαν στην εφημερίδα, επειδή αγόραζαν τα βιβλία σου.

Όμως κι αυτό με τον καιρό γινόταν όλο και πιο δύσκολο, όλο και πιο σπάνιο. Κι όσο τα κουτιά που μας έδιναν στη ζούλα λιγόστευαν, τόσο το άγχος κορυφωνόταν. Θα μπορώ να τα προμηθευτώ; Μήπως αυτό είναι το τελευταίο κουτί που παίρνω; Και τι θα κάνω μετά; Πώς θα ζήσω χωρίς τα μαγικά μου χαπάκια; Πώς θα κοιμάμαι, πώς θα ξυπνάω, πώς θα λειτουργώ μέρες ατέλειωτες, νύχτες, αιώνες χωρίς ύπνο;

Καθώς περνούσαν τα χρόνια, στη δική μου περίπτωση τουλάχιστον η ζημιά του εθισμού είχε γίνει και κανένα άλλοθι άγνοιας δεν με προστάτευε πια από την αλήθεια. Ήξερα τι έπαιρνα, ήξερα πόσο κακό μου έκανε κι όμως συνέχιζα. Κάθε βράδυ αυτό. Κάθε βράδυ μετρούσα τα χάπια, κάθε βράδυ προσπαθούσα να μην αυξήσω τη δόση, κάθε βράδυ η ίδια μάχη, η ίδια αγωνία, ο ίδιος αγώνας.

Όπως όλα τα εθιστικά φάρμακα, έτσι κι αυτό στην

αρχή σε πιάνει με την πρώτη κι ύστερα γίνεται όλο και πιο δύσκολο. Όπως με όλες τις ουσίες, ο οργανισμός συνηθίζει τη δόση κι αναζητά όλο και μεγαλύτερη. Είχα φίλους, στο θέατρο κυρίως, αυτή την ανάλγητη δουλειά του ξενυχτιού, που έφταναν να παίρνουν έως και τέσσερα χάπια τη βραδιά για να μπορέσουν να κοιμηθούν. Μιλάμε για τρελή δόση, θηριώδη.

Πολύ νέα ξεκίνησα τους πειραματισμούς μου με αυτό το φαινομενικά άκακο χάπι που σε έπαιρνε στη στοργική αγκαλιά του και σε νανούριζε τρυφερά. Τα πρώτα χρόνια το χρησιμοποιούσα σποραδικά. Όταν είχα να δώσω εξετάσεις στο πανεπιστήμιο, όταν έπρεπε να αντιμετωπίσω ένα σοβαρό εμπόδιο, μια δυσκολία που μου φαινόταν ανυπέρβλητη, μια στις τόσες δηλαδή.

Υπό έλεγχο, λοιπόν.

Μέχρι τον Φεβρουάριο του 1993, που με πήρε και με σήκωσε.

Ήμουν τότε παντρεμένη με τον ηθοποιό και σκηνοθέτη Κώστα Αρζόγλου. Τη σεζόν 1992-1993, ο Κώστας είχε κλείσει να σκηνοθετήσει και να πρωταγωνιστήσει στο πλευρό της Αλίκης Βουγιουκλάκη στην κωμωδία *Miss Πέτσι*, που θα έκανε τουρνέ σε όλη την Ελλάδα.

Τι τουρνέ δηλαδή, λαϊκό προσκύνημα πες καλύτερα. Είχα πάει μαζί τους σε κάποιες πόλεις και τις σκηνές που έζησα, αν μου τις έλεγε ένας τρίτος, δεν θα τον πίστευα. Ήταν τέτοιες οι εκδηλώσεις λατρείας στο πρόσωπο της Αλίκης που παρέπεμπαν λιγότερο σε φαν κλαμπ και περισσότερο σε λιτανεία πιστών τον Δεκαπενταύγουστο. Ουρές στα καμαρίνια από κάθε λογής θεατές. Νέοι, γέροι, γυναίκες, άντρες, παιδιά, άνθρωποι πλούσιοι, φτωχοί, μικρομεσαίοι, άνθρωποι που έκαναν το σκατό τους παξιμάδι για να δουν τη θεά τους από κοντά.

Και η θεά τους δεν τους απογοήτευε ποτέ. Ακόμα και τον τελευταίο καιρό που ήταν βαριά άρρωστη, ανταπέδιδε με όλη τη δύναμη της ψυχής της την αγάπη του κοινού. Πάντα είχε χρόνο να φωτογραφηθεί, να χαμογελάσει, να πει ένα γλυκό λογάκι σε κάποια μικρή θαυμάστρια και να την κάνει να αισθανθεί πριγκίπισσα.

Η *Miss Πέτσι* σάρωνε όπου κι αν πήγαινε ο θίασος. Ορδές περίμεναν στα ταμεία για ένα εισιτήριο και τα κέρδη της παραγωγής ήταν τεράστια. Θυμάμαι ακόμα τον κύριο Τάκη, τον υπεύθυνο της περιοδείας, να μπαίνει στο καμαρίνι του Κώστα και να του δίνει τούβλα από χαρτονομίσματα.

«Η είσπραξη, κύριε Αρζόγλου», έλαμπε ο Τάκης από χαρά κι ο Κώστας απορούσε.

«Μα ποιος είμαι, τέλος πάντων, ο ΛεΠα»; Τρελή

μόδα τότε ο Λευτέρης Πανταζής στις πίστες της καπούρας.

Ήμασταν ήδη πέντε χρόνια παντρεμένοι και τα πράγματα δεν πήγαιναν και τόσο καλά ανάμεσά μας. Δεν καβγαδίζαμε –ποτέ δεν καβγαδίσαμε με τον Κώστα–, αλλά είχαμε πια όλο και λιγότερα να πούμε. Στο αυτοκίνητο διασχίζαμε πολλά μουσκεμένα χιλιόμετρα χωρίς να αρθρώσουμε ούτε λέξη, ούτε συλλαβή ο ένας στον άλλον. Και το ραδιόφωνο πάντα κλειστό. Δες και δεν θέλαμε να βάλουμε τον φερετζέ του ήχου για να κρύψουμε την παγωνιά ανάμεσά μας.

Άρχισα να μην ακολουθώ την περιοδεία, δεν ήθελα, χαλιόμουν, δεν περνούσα καλά, ρε παιδί μου. Η τελευταία μας προσπάθεια για επανασύνδεση με τον Κώστα έγινε στη Θεσσαλονίκη με οικτρά αποτελέσματα. Η πρώτη μας αγάπη εξατμιζόταν μπροστά στα μάτια μας και τη θέση της έπαιρνε μια παγωμάρα, μια σιωπή βαριά σαν σίδερο.

Το τριήμερο που με βαριά καρδιά ανέβηκα στη Θεσσαλονίκη –περισσότερο «για τα μάτια του κόσμου»– ο θίασος έμενε σε ένα ωραίο ξενοδοχείο στο Πανόραμα. Μια ατμόσφαιρα γιορτής υπήρχε στον αέρα, το έργο έσκιζε, η Θεσσαλονίκη λάτρευε την Αλίκη, ο Κρικέλας στο εστιατόριό του κάθε βράδυ μετά την παράσταση υποδεχόταν με ανοιχτή αγκαλιά τους ηθοποιούς να φάνε και να πίνουνε, να αποτινάξουν την ένταση της δουλειάς και να χαλαρώσουν με γέλια,

καλαμπούρια και κουτσομπολιά, τα θεατρικά ως επί το πλείστον.

Ήταν η εποχή που ο Μητροπάνος τραγουδούσε «Σ' αναζητώ στη Σαλονίκη ξημερώματα», ένα μεγάλο σουξέ, που για κάποιο λόγο είχε γίνει ο εθνικός ύμνος του θιάσου.

Κι εγώ σαν τη μύγα μες στο γάλα. Ή έτσι ένιωθα τουλάχιστον. Τι δουλειά είχα ανάμεσά τους; Γιατί ήμουν εκεί; Τι έκανα, ποιον προσπαθούσα να κοροϊδέψω; Τον εαυτό μου ή τους άλλους; Ούτε να μιλήσω με κανέναν είχα διάθεση, ούτε να τσουγκρίσω, ούτε να γίνω κομμάτι αυτού του παράξενου θιάσου με τους ακατανόητα άρρηκτους δεσμούς.

Η συγκεκριμένη μύγα μες στο γάλα, δηλαδή εγώ, καθόμουν και μετρούσα τα δευτερόλεπτα στα εστιατόρια και στα μοδάτα ελληνάδικα της εποχής. Πάντα κομψή και χτενισμένη, στα τρελά μου όνειρα δοσμένη, πάντα γελαστή και γελασμένη – αλλά γελασμένη από ποιον ακριβώς δεν ήξερα. Δεν υπήρχε κακός λύκος σε αυτό το παραμύθι, δεν υπήρχε ένοχος ούτε φταίχτης. Ο μόνος θύτης εδώ ήταν η ρουτίνα ανάμεσα σε ένα ζευγάρι που αγαπήθηκε πολύ, αλλά όχι αρκετά για να νικήσει τη φθορά του χρόνου.

Πάντα γελαστοί και γελασμένοι. Και οι δυο μας στον ίδιο χορό, αλλά με διαφορετική μουσική υπόκρουση.

Για τα μάτια του κόσμου λοιπόν κι εγώ – σε χρόνια που ακόμα μας ενδιέφεραν τα μάτια του κόσμου και

δεν τα είχαμε γράψει εκεί που τα γράφουμε σήμερα. Σαν πικρό μπουρουνόλαδο κατάπια το τριήμερο κι όταν ξημέρωσε Δευτέρα, έφυγα με ανακούφιση για το σπίτι μου.

Την επομένη, τηλεφώνησα στον Κώστα.

«Θέλω να χωρίσουμε».

Δεν θα επεκταθώ, κι ούτε έχει κανένα νόημα άλλωστε. Η συνέχεια λίγο πολύ γνωστή, σε ποιον δεν έχει συμβεί; Μακροσκελή τηλεφωνήματα, λόγια πικρά, σιωπές της κόλασης, να χωρίσουμε να μη χωρίσουμε, σαν σκιέρ η σχέση μας ακροβατούσε πάνω σε λιωμένους πάγους και βουλιάζαμε κι οι δυο στα παγωμένα νερά.

«Τέλος πάντων, έτσι δεν γίνεται, όταν τελειώσει η τουρνέ κι έρθω σπίτι, θα τα βάλουμε όλα κάτω και θα πάρουμε τις αποφάσεις μας», είπε ο Κώστας, και αυτή ήταν μία από τις ελάχιστες φορές που συμφωνήσαμε σε κάτι σ' εκείνη την ημιθανή περίοδο του γάμου μας.

Εκείνος συνέχισε την τουρνέ, εγώ δούλευα κανονικά και τίποτα δεν προμήνυε πως στην επόμενη στροφή της κοινής μας ζωής καιροφυλακτούσε η τραγωδία που θα οδηγούσε τον άντρα μου σε μια σοβαρή περιπέτεια υγείας και εμένα στον εθισμό στις υπνωτικές ουσίες.

Μέχρι που στη σιγαλιά της ζωής μου χτύπησε το τηλέφωνο.

Υπερκόπωση ήταν σίγουρα

Ή ΤΑΝ Ο ΚΩΣΤΑΣ από το Ηράκλειο Κρήτης, όπου έπαιζαν την *Πέπσι* ως συνήθως με ουρές στα ταμεία.

«Δεν είμαι καλά».

«Τι έχεις;»

«Ζαλίζομαι συνέχεια, χάνω την ισορροπία μου, χτες που είχα να σηκώσω αγκαλιά την Αλίκη στην παράσταση, έχασα τον κόσμο».

«Γιατρός σε είδε;»

«Εκεί πηγαίνω τώρα».

«Να με πάρεις αμέσως μόλις γυρίσεις», είπα. «Όχι ότι θα είναι τίποτα», συμπλήρωσα βιαστικά.

Το πίστευα. Δεν θα είναι κάτι σοβαρό, δεν μπορεί και δεν πρόκειται να είναι κάτι σοβαρό. Τα σοβαρά συμβαίνουν πάντα στους άλλους ανθρώπους, ποτέ σε εμάς. Τον καρκίνο και τα εγκεφαλικά τα παθαίνουν οι άλλοι, το ατύχημα συμβαίνει σε άλλους, όλα τα κακά στους

άλλους συμβαίνουν και με την ανοησία που σε δέρνει θεωρείς πως αυτοί οι «άλλοι» δεν είσαι ποτέ εσύ.

Θα ήταν καλά ο Κώστας. Θα με έπαιρνε μετά τον γιατρό να μου πει πως του έδωσε βιταμίνες, σίδηρο, τονωτικές ενέσεις ξέρω γω, υπερκόπωση ήταν σίγουρα.

«Ο γιατρός θέλει να κάνω μαγνητική τομογραφία».

Παύση.

«Αλλά εγώ δεν πρόκειται, καλύτερα να πεθάνω».

Τον καταλάβαινα απόλυτα. Μια από τις φοβίες που μοιραζόμασταν με τον πρώην άντρα μου ήταν η κλειστοφοβία. Και ο μαγνητικός τομογράφος είναι από τα πιο σκιαχτικά πράγματα για έναν κλειστοφοβικό. Δεν είναι μόνο ότι νιώθεις εγκλωβισμένος σε ένα κουβούκλιο, είναι ο θόρυβος, αυτός ο φριχτός θόρυβος του μηχανήματος που πρέπει να τον υποστείς για ώρα.

Ήξερα ότι το εννοούσε. Δεν θα έμπαινε εκεί μέσα με τίποτα. Και τι μπορούσα να του πω εγώ για να τον μεταπείσω; Αφού πρώτη και καλύτερη δήλωνα πάντα πως ούτε νεκρή, που λέει ο λόγος, δεν μπαίνω σε τομογράφο.

«Έρχομαι», του είπα.

Παραδόξως δεν μου είπε σου μου του. Το περίμενε πως θα πήγαινα κοντά του. Παρά τα όσα μας χώριζαν, αγαπούσαμε και νοιαζόμασταν ο ένας τον άλλον.

Έκλεισα πτήση για το Ηράκλειο και στο αεροδρόμιο με υποδέχτηκε ένας πολύ καταβεβλημένος Κώστας. Η

όψη του με τρόμαξε – άλλο να τα λες στο τηλέφωνο κι άλλο να αντιμετωπίζεις την αλήθεια καταπρόσωπο. Προσπάθησα να μη δείξω τίποτα.

«Αύριο θα πάρουμε γνώμη κι από δεύτερο γιατρό». Του έσφιξα καθησυχαστικά το χέρι.

Ο δεύτερος είπε τα ίδια με τον πρώτο γιατρό. Τα ίδια και χειρότερα.

«Πρέπει να κάνετε τώρα μαγνητική τομογραφία. Και πρέπει ΤΩΡΑ να σταματήσετε τις παραστάσεις».

Όπως κάθε ηθοποιός που σέβεται τον εαυτό του, έτσι κι ο Κώστας κοίταξε τον γιατρό σαν να ήταν ένα μικρό πράσινο ανθρωπάκι από τον πλανήτη Άρη.

«Δεν γίνονται αυτά τα πράγματα, έχω θέατρο, ΘΕΑΤΡΟ, τι δεν καταλαβαίνετε, αποκλείεται, πάμε παρακάτω», είπε σαν να εξηγούσε το αυτονόητο σε ένα πεντάχρονο.

Έτσι είναι οι θεατρίνοι. Ό,τι και να γίνει, ό,τι και να συμβεί, η παράσταση δεν σταματάει ποτέ. Ό,τι μα ό,τι, σεισμός, λιμός, καταποντισμός, πεθαίνει η μάνα σου, αργοσβήνει ο πατέρας σου, ουρλιάζεις από τους πόνους, ψήνεσαι στον πυρετό, the show must go on.

Αυτό είναι το αξίωμά τους. Και κανένας εκείνο το βροχερό απόγευμα στο Ηράκλειο δεν θα μπορούσε να πείσει τον άντρα μου ότι είχε δίκιο ο γιατρός κι όχι ο ηθοποιός.

Την εποχή που ο Κώστας έπαιζε στην *Πέπει*, ο σκηνοθέτης και στενός φίλος του Κώστας Κουτσομύτης ετοιμάζε για τον ANT1 ένα νέο σίριαλ βασισμένο στο βιβλίο του Φρέντυ Γερμανού *Η εκτέλεση*. Ήταν μια βιογραφία του Ίωνος Δραγούμη του πολιτικού, λογοτέχνη και διπλωμάτη, που έγραφε ιστορία όχι μόνο με το πλούσιο έργο του, αλλά και με τους μεγάλους έρωτες που έζησε με δυο εμβληματικές προσωπικότητες των Γραμμάτων και του Θεάτρου: την Πηνελόπη Δέλτα και τη Μαρίκα Κοτοπούλη.

Τον Ίωνα Δραγούμη θα ερμήνευε ο Αρζόγλου, τη Δέλτα η Πέγκυ Σταθακοπούλου και την Κοτοπούλη η Φιλαρέτη Κομνηνού.

Πετώντας για Ηράκλειο, είχα πάρει το σενάριο μαζί μου για να το διαβάσει ο Κώστας – βλέπεις τότε, αρχές της δεκαετίας του '90, δεν υπήρχαν ούτε μείλ ούτε σκάνερ. Μόνο κάτι βαριές κι ασήκωτες παντόφλες, που ήταν τα πρώτα κινητά που ήρθαν στην Ελλάδα.

Όταν ήρθε η αποφράδα μέρα της μαγνητικής τομογραφίας, έβαλα το σενάριο στην τσάντα μου.

«Θα σ' το διαβάζω την ώρα εκείνη για να σου αποσπάσω όσο γίνεται την προσοχή από την όλη διαδικασία».

Δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτή την τραγελαφική εμπειρία. Ο Κώστας χωμένος στο μηχάνημα του διαβόλου,

κι εγώ από την πίσω πλευρά του τομογράφου, εκεί που ήταν το κεφάλι του δηλαδή, να ουρλιάζω σαν τρελή, διαβάζοντας την τρυφερή ερωτική σκηνή του Δραγούμη με τη Μαρίκα Κοτοπούλη. Αν τα πράγματα δεν ήταν τόσο τραγικά, θα είχαμε λυθεί και οι δυο από το γέλιο με τη μαύρη κωμωδία που ακούσια ερμηνεύαμε.

Για την ιστορία, η σειρά *Εκτέλεση*, γυρίστηκε και προβλήθηκε στον ΑΝΤ1 μετά τις αναβολές λόγω της υγείας του Κώστα. Προς τιμήν του ο Κουτσομύτης τον περίμενε υπομονετικά χωρίς ποτέ να διανοηθεί να τον αντικαταστήσει.

«Ή με τον Αρζόγλου ή με κανέναν», έλεγε.

Βαριά σαν αγκωνάρι στο στήθος η επιστροφή μας στην Αθήνα και οι δικές μου αϋπνίες είχαν βαρέσει μπιέλα. Τις νύχτες σαν τον βρικόλακα, τις μέρες σαν το πτώμα. Να σέρνεσαι και σαν βαρίδια να κουβαλās στους ώμους σου σκέψεις και φόβους. Κι ύστερα συναντήσεις με γιατρούς. Κι εξετάσεις. Κι άλλες εξετάσεις.

Όγκος στον εγκέφαλο.

Τα πράγματα ακροβατούν πια ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο.

Πρέπει να μπει νυστέρι. Να γίνει εγχείρηση πολύωρη κι επικίνδυνη. Και μετά μέρες αξημέρωτες στην εντατική. Και μετά νοσηλεία σε κανονικό δωμάτιο.

Παραμονή πριν μπούμε στο Γενικό Κρατικό, ετοιμάζα τα πράγματά μας σε δυο μικρά σακ βουαγιαζ. Ούτε θυμάμαι πόσα μερόνυχτα είχα να κοιμηθώ και τα χάπια μου είχαν τελειώσει, άλλωστε ακόμα τα χρησιμοποιούσα σπάνια.

Ήξερα πως στο τούνελ που έχασκε σκοτεινό μπροστά μου, χρειαζόμουν ύπνο για να μπορέσω να τα βγάλω πέρα και να σταθώ στον άνθρωπό μου. Τις νύχτες που θα περνούσα κουλουριασμένη σε μια φθαρμένη πλαστική πολυθρόνα νοσοκομείου δίπλα του, κάπως έστω και ελάχιστα έπρεπε να κοιμάμαι.

Ήδη αρχές του '90 το υπνωτικό μου χρειαζόταν πια συνταγή γιατρού κι εγώ δεν είχα χρόνο. Τηλεφώνησα στην Αλίκη Βουγιουκλάκη και μου έστειλε ένα κουτί. Πήρα το χάπι και έπεσα σαν την πυροβολημένη στο κρεβάτι. Κοιμήθηκα βαριά και το άλλο πρωί ήμουν έτοιμη να αντιμετωπίσω το σύμπαν.

Εκείνη τη νύχτα, παραμονή της εγχείρησης του Κώστα, την καταγράφω ως την αφετηρία του ουσιαστικού εθισμού μου στα υπνωτικά χάπια. Ένας εθισμός που κράτησε είκοσι τρία ολόκληρα χρόνια και που τον αποτίναξα με μεγάλη δυσκολία και με τη βοήθεια του ψυχιάτρου μου, όταν άρχισε η μεγάλη μάχη με την κατάθλιψη. Αλλά αυτό θα συνέβαινε αργότερα. Πολύ αργότερα.

Όποιος δεν γνωρίζει τι εστί αϋπνία, δεν θα μπορέσει να καταλάβει αυτό που προσπαθώ να περιγράψω.

Θα θεωρήσει πως λέω υπερβολές, θα το προσπεράσει ως υστερία, θα δώσει tips για τον τέλειο ύπνο. Να πίνεις ζεστό γάλα ή ένα χαμομηλάκι, να μην ξαπλώνεις αμέσως μετά το βραδινό, να βάζεις μουσική να χαλαρώνεις. Κουράδες. Εκεί που άλλοι μετράνε πρόβατα, εγώ μετρούσα συμβουλές. *Χαλάρωσε. Προσπάθησε να αδειάσεις το μυαλό σου. Μην τρως βαριά το βράδυ. Πες ένα ποτήρι γάλα.*

Άσε με, μάτια μου, να χαρείς.

Όλο κλισέ αραδιάζουν οι χορτασμένοι από ύπνο άνθρωποι και οι feelgoodάδες στα σεμινάρια αυτοβελτίωσης. Όταν δεν μπορείς να κοιμηθείς, δεν μπορείς να κοιμηθείς, τέρμα. Ούτε τα πρόβατα ούτε τα γάλατα ούτε τα υπόλοιπα γαλακτοκομικά βοηθούν εδώ. Ξαπλώνεις, στριφογυρίζεις σαν κοκορέτσι, ιδρώνεις, σηκώνεσαι σαράντα φορές να κατουρήσεις με ανύπαρκτα τσίσα που υπάρχουν μόνο στο μυαλό σου, κι όταν πας στο μπάνιο κάνεις μια σταγόνα. Γυρίζεις στο κρεβάτι, σε πέντε λεπτά άντε πάλι νομίζεις ότι κατουρήσαι.

Συχνά τα πόδια μουδιάζουν τόσο πολύ που δεν μπορείς να τα κρατήσεις ακίνητα ούτε λεπτό. Τα πας από εδώ, τα στρίβεις από εκεί, πάνω, κάτω, δεξιά, τίποτα, τον αβόλευτο έχουν μέχρι να σωριαστούν ακίνητα για ένα δίωρο βαριάς νάρκωσης.

Το γκούγκλαρα αυτό το χάλι με τα πόδια να δω τι μου συμβαίνει. Τι να κάνεις, άλλοι κοιμούνται τη

νύχτα κι άλλοι γκουγκλάρουν επειδή δεν κοιμούνται τη νύχτα. Σύνδρομο είναι κι ονομάζεται Restless legs syndrome (RLS), μια κατάσταση δηλαδή όπου έχεις την ακατανίκητη τάση να κουνάς συνεχώς τα πόδια σου, λες και σε πάνε από μόνα τους. Αυτό συμβαίνει συνήθως τις νυχτερινές ώρες, όταν είσαι ξαπλωμένος ή καθιστός. Οι κινήσεις αυτές ανακουφίζουν την έντονη ενόχληση αλλά μόνο για λίγο, σε ένα λεπτό πάλι τα ίδια. Το έχω πάθει σε θέατρο αυτό σε πρεμιέρα. Σούρτα φέρτα τα πόδια στο κάθισμα και να σε κοιτάνε οι διπλανοί σαν να έχεις χαζέψει. Μη σου τύχει.

Νύχια έχει η αϋπνία, νύχια μακριά και σουβλερά, νύχια ακρυλικά, νύχια λεπίδια που σου γρατζουνούν τα μάγουλα και σου ξεσκίζουν το πρόσωπο. Δεν σου χαρίζεται, δεν σε λυπάται, δεν σε συμπονά. Ξέρει ότι αυτή είναι η δυνατή, ξέρει ότι σε βάζει κάτω και σε πατάει, σου δίνει μια και σε νικάει. Σε νικάει χαλαρά με το ένα χέρι δεμένο πίσω. Σε τιμωρεί για κάτι που δεν φταις. Ή που θα ζεις άυπνος ή που θα σε οδηγήσει στον εθισμό των υπνωτικών.

Οι νύχτες οι μαρτυρικές είναι εκείνες που πρέπει να σηκωθείς πολύ νωρίς το πρωί, γιατί έχεις δουλειά, γιατί έχεις ταξίδι, γιατί έχεις υποχρεώσεις. Είναι αυτό που λένε οι άσχετοι –εκείνοι που ψιλομισείς όταν τους ακούς– «πέσε νωρίς για ύπνο να είσαι ξεκούραστος αύριο».

Κουρέλι είσαι «αύριο». Ένα κουρέλι που σέρνεται, ενώ γύρω σου όλοι οι άλλοι είναι φράπες χαρωπές με το σημάδι του σεντονιού στο μάγουλο.

Χωρίς να είσαι κακός άνθρωπος, εκείνη την ώρα σε πάνει ένας φθόνος. Όχι γιατί ο απέναντί σου είναι καλύτερος, ανώτερος, πιο έξυπνος, πιο κούκλος. Όχι. Τον ζηλεύεις μόνο και μόνο επειδή κοι-μά-ται. Επειδή μπορεί και κοιμάται. Είναι ένα ανόητο συναίσθημα, παιδικό σχεδόν, κι όμως δεν μπορείς να κάνεις τίποτα γι' αυτό. Όπως δεν μπορείς να κάνεις και τίποτα για τον θυμό που σε κατακλύζει όταν κάποιος σου λέει γελαστά «α, εγώ όπου και να με βάλεις κοιμάμαι». Ή που έχουν μόνο μισή ώρα στη διάθεσή τους, ξεραίνονται στην καρέκλα και στο μισό λεπτό ροχαλίζουν. Απαιόισιοι άνθρωποι, απαπά.

Το ίδιο παθαίνω και στο αεροπλάνο. Όσες ώρες και να είναι η πτήση, δεν υπάρχει περίπτωση να κοιμηθώ. Και δεν λέω για κάτι τύπους που και στο Αθήνα-Θεσσαλονίκη ταβλιάζονται. Μιλάμε για πτήσεις, όχι αστεία. Στα ταξίδια μου στην Αμερική και στην Αφρική μα ούτε ένα λεπτό; Μα ούτε μισό; Βρε τι έκλειναν τα φώτα, βρε τι μας έδιναν μαξιλαράκια και κουβερτάκια, όλοι γύρω κοιμούνταν του καλού καιρού, εμένα γαρίδα το μάτι μου.

Και δεν περνάει και η γαμημένη ώρα. Πόσο να διαβάσεις, πόσα χαζοπαίχνιδα να παίξεις στο τάμπλετ, πόσα σουντόκου να λύσεις; Θυμάμαι ο Κώστας, όταν

μπαίναμε στο αεροπλάνο, ούτε τη ζώνη δεν προλάβαινε να δέσει και είχε ήδη κοιμηθεί.

Ε μετά τον χωρίζεις, κύριε πρόεδρε, ή δεν τον χωρίζεις;